

EDUSKUNNAN VASTAUS 146/2010 vp

Hallituksen esitys valtion liikelaitoksia koske- vaksi lainsäädännöksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä valtion liikelaitoksia koskevaksi lainsäädännök-
si (HE 63/2010 vp).

Valiokuntakäsittely

Valtiovarainvaliokunta on antanut asiasta mie-
tinnön (VaVM 33/2010 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

valtion liikelaitoksista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Asema ja tehtävät

Valtion liikelaitos tuottaa palveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille siten kuin tässä laissa säädetään.

Valtion liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetulla määrärahalta.

2 §

Liikelaitos

Tämän lain mukaisena valtion liikelaitoksena toimii valtiovarainministeriön hallinnonalalla Senaatti-kiinteistöt, jonka tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja 1 §:ssä tarkoitetuilla virastoille, laitoksille ja yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Senaatti-kiinteistöt varautuu hoitamaan tehtäviään myös valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa sen mukaan kuin valtiovarainministeriö ja puolustuskiinteistöjen osalta puolustusministeriö määräävät.

3 §

Liikelaitoksen toimintaperiaatteet

Liikelaitoksen on toimittava liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti. Liikelaitos vastaa

sitoumuksistaan sen hallintaan siirretyllä valtion omaisuudella. Jos liikelaitos ei kykene vastaamaan sitoumuksistaan, niistä vastaa valtio.

2 luku

Liikelaitoksen talous

4 §

Oma pääoma

Liikelaitoksella on oma pääoma, joka muodostuu peruspääomasta, muusta omasta pääomasta ja arvonorotusrahastosta.

Peruspääoma on liikelaitokseen sijoitettua voiton tuloutuksen perusteena olevaa pääomaa.

Muu oma pääoma on liikelaitokselle sen voitosta osoitettua pääomaa tai pääomaa, joka on siirretty sille muun oman pääoman ehdoin. Arvonorotusrahasto osoittaa suoritettua käyttöomaisuuden arvonorotuksen määrän. Muu oma pääoma voidaan siirtää peruspääomaan.

5 §

Liikelaitoksen lainat ja takaukset

Liikelaitos saa ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä antaman suostumuksen rajoissa.

Eduskunnan suostumuksella liikelaitos saa myöntää takauksen osakeyhtiömuotoisen kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun tytäryhtiön lainasta. Liikelaitos ei kuitenkaan saa antaa takausta sellaisen tytäryhtiön lainasta, joka yksin tai yhdessä toisen tytäryhtiön kanssa hallitsee muuta yritystä.

Liikelaitoksen ottamista lainoista ja sen antamista takauksista peritään valtiolle valtion lainanannosta sekä valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ja valtioneuvoston päätöksen mukaisesti annettua lainaa (449/1988) mukainen takausmaksu.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun lainan ottamisesta, lainanoton ehdoista ja lainan käyttötarkoituksista sekä 3 momentissa

tarkoitettuna maksun määräytymisestä ja perimisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Liikelaitoksen ohjaus

6 §

Eduskunnan ohjaustoimivalta

Valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunta:

1) hyväksyy liikelaitoksen peruspääoman korotuksen ja alennuksen sekä päättää määrärahan ottamisesta talousarvioon myönnettäväksi liikelaitoksen peruspääoman korottamiseksi;

2) antaa liikelaitokselle suostumuksen ottaa toimintansa rahoittamiseksi lainaa;

3) hyväksyy liikelaitoksen seuraavan tilikauden investointien enimmäismäärän sekä valtuutuksen tehdä sellaisia investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja tätä myöhemmille tilikausille.

Eduskunnan päätettyä valtion talousarviosta asianomainen ministeriö päättää liikelaitoksen palvelu- ja tulostavoitteista sekä tuloutustavoitteista.

4 luku

Liikelaitoksen hallinto

7 §

Hallitus

Liikelaitoksessa on hallitus, jossa on enintään kahdeksan jäsentä.

Asianomainen ministeriö nimittää hallituksen jäsenet enintään vuodeksi kerrallaan ja määrää jäsenten keskuudesta hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Vähintään yhden hallituksen jäsenen tulee edustaa liikelaitoksen henkilöstöä. Henkilöstöä edustavan jäsenen tulee olla liikelaitoksen palveluksessa. Tarkempia säännöksiä hallituksen kokoon-

panosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella, joka säädetään laitoskohtaisesti.

Asianomainen ministeriö vapauttaa hallituksen tai sen jäsenen tehtävästään.

Hallituksen päätöksentekoon, jäsenen esteellisyyteen, hallituksen kokoontumiseen, hallituksen pöytäkirjaan ja tehtävien siirtämiseen hallitukselle sovelletaan, mitä niistä osakeyhtiön osalta osakeyhtiölaissa (624/2006) säädetään.

8 §

Hallituksen tehtävät

Hallitus ohjaa ja valvoo liikelaitoksen toimintaa. Hallitus huolehtii liikelaitoksen hallinnosta ja toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä erityisesti siitä, että liikelaitos toimii eduskunnan ja muiden viranomaisten päätösten ja määräysten mukaisesti ja että liikelaitoksen kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

1) tehdä esitys liikelaitosta koskevaksi talousarvioehdotukseksi;

2) tehdä esitys tulostavoitteiksi ja tuloutustavoitteeksi;

3) päättää liikelaitoksen toiminnan kehittämisestä asianomaisen ministeriön asettamien taloudellisten tavoitteiden rajoissa sekä seurata ja raportoida tavoitteiden saavuttamista;

4) valita ja erottaa toimitusjohtaja;

5) päättää liikelaitoksen lainanotosta;

6) päättää liikelaitoksen merkittävistä investoinneista ja muista pitkävaikutteisista menoista;

7) päättää liikelaitoksen hallitsemien osakkeiden osalta osakkeenomistajalle kuuluvien oikeuksien käyttämisestä siten kuin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 6 §:ssä virastoista ja laitoksista säädetään;

8) laatia liikelaitoksen tilinpäätös ja siihen sisältyvä toimintakertomus ja niihin liittyen tehdä esitys liikelaitoksen voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi sekä toimittaa tilinpäätös, toimintakertomus ja mainittu esitys valtioneuvoston vahvistettaviksi;

9) päättää liikelaitoksen edustamisesta ja nimen kirjoittamiseen oikeutetuista;

10) päättää ministeriön 6 §:n perusteella tekemien päätösten rajoissa liikelaitoksen henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitetusta voittopalkkiojärjestelmästä ja sen soveltamisesta;

11) päättää liikelaitoksen kiinteistövarallisuuden hankkimisesta sekä, sen mukaan kuin oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa (973/2002) säädetään, valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta ja valtion maaomaisuuden vuokraamisesta;

12) käsitellä ja ratkaista muut asiat, joilla on laajakantoinen tai tärkeä merkitys.

Tarkempia säännöksiä hallituksen tehtävistä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella, joka säädetään laitoskohtaisesti.

9 §

Toimitusjohtaja

Liikelaitoksessa on toimitusjohtaja, joka johtaa ja kehittää liikelaitoksen toimintaa, huolehtii liikelaitoksen juoksevasta hallinnosta sekä siitä, että kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito luotettavalla tavalla järjestetty. Toimitusjohtajaan sovelletaan, mitä osakeyhtiölain 6 luvun 17—20 §:ssä säädetään osakeyhtiön toimitusjohtajasta.

Toimitusjohtajan on huolehdittava hallituksen päätösten toimeenpanosta ja noudatettava hallituksen määräyksiä sekä annettava hallitukselle tieto liikelaitoksen toiminnan kannalta merkittävistä toimenpiteistä ja tapahtumista.

10 §

Henkilöstön osallistuminen

Hallituksessa henkilöstöä edustavan jäsenen oikeudet ja velvollisuudet ovat samat kuin hallituksen muilla jäsenillä. Henkilöstöä edustavalla jäsenellä ei kuitenkaan ole oikeutta osallistua liikelaitoksen johdon valintaa tai erottamista, johdon sopimusehtoja, henkilöstön palvelussuhteen ehtoja tai työtaistelutoimenpiteitä koskevien asioiden käsittelyyn.

Liikelaitos voi päättää, että siihen sovelletaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) sijasta yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia (334/2007).

Liikelaitos, johon sovelletaan yhteistoiminnasta yrityksissä annettua lakia, voi tehdä mainitun lain 61 §:ssä tarkoitetun sopimuksen.

11 §

Hallituksen ja toimitusjohtajan huolellisuusvelvollisuus

Liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan on huolellisesti toimien edistettävä liikelaitoksen etua.

5 luku

Liikelaitoksen kirjanpito ja tilinpäätös

12 §

Kirjanpito ja tilinpäätös

Liikelaitos on kirjanpitovelvollinen. Liikelaitoksen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan, mitä kirjanpitolaissa ja osakeyhtiölaissa säädetään osakeyhtiön kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä.

Liikelaitoksen tilikausi on kalenterivuosi. Liikelaitoksen on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös helmikuun loppuun mennessä. Liikelaitoksen hallitus ja toimitusjohtaja allekirjoittavat liikelaitoksen tilinpäätöksen. Liikelaitoksen on toimitettava tilinpäätösasiakirjat asianomaiselle ministeriölle.

Valtioneuvosto vahvistaa liikelaitoksen tilinpäätöksen. Valtioneuvosto päättää tilinpäätöksen perusteella liikelaitoksen voiton tuloutuksesta valtion talousarvioon sekä muista toimenpiteistä, joihin liikelaitoksen toiminnan ja talouden johdosta on tarpeen ryhtyä.

13 §

Liikelaitoksen tase

Liikelaitoksen aloittaessa toimintansa valtioneuvosto päättää eduskunnan valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnan antaman valtuutuksen nojalla liikelaitoksen hallintaan siirrettävästä valtion omaisuudesta sekä siitä, mikä osa omaisuudesta merkitään liikelaitoksen peruspääomaksi, muuksi omaksi pääomaksi tai lainaehdoin annetuksi. Omaisuus arvioidaan käypään arvoonsa.

Kun toiminnassa olevan liikelaitoksen hallintaan siirretään omaisuutta tai liikelaitoksen hallinnassa olevaa omaisuutta siirretään valtion talousarvionalouteen, noudatetaan siirrosta päätettäessä ja tasetta muodostettaessa, mitä 1 momentissa säädetään.

Siirrettäessä valtion yksittäisiä kiinteistövarallisuuden kohteita tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuksia, joiden käypä arvo on enintään kolmekymmentä miljoonaa euroa, liikelaitoksen hallintaan tai liikelaitoksesta valtion talousarvionalouteen, valtioneuvosto päättää siirrosta. Siirto merkitään liikelaitoksen muun oman pääoman lisäykseksi tai vähennykseksi taikka lainaehdoin annetuksi.

Ennen 1—3 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä liikelaitoksen tilintarkastajien on arvioitava omaisuus ja velvoitteet ja niiden arvo sekä annettava asiasta lausunto.

14 §

Tilintarkastus

Ministeriö asettaa vuosittain liikelaitoksen hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa. Toisen tilintarkastajista tulee olla julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa (467/1999) tarkoitettu JHTT-tilintarkastaja tai JHTT-yhteisö ja toisen tilintarkastuslaissa (459/2007) tarkoitettu KHT-tilintarkastaja tai KHT-yhteisö.

Liikelaitoksen tilintarkastajien on tarkastettava liikelaitoksen tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös siten kuin tilintarkastuslaissa

säädetään. Tilintarkastuskertomuksessa on lisäksi lausuttava, onko liikelaitoksen hallintoa hoidettu lain ja asetusten sekä eduskunnan, valtioneuvoston ja ministeriöiden päätösten sekä muiden ohjauspäätösten mukaisesti.

Liikelaitoksen tilintarkastajista, heidän esteellisyydestään ja salassapitovelvollisuudesta on voimassa, mitä tilintarkastajista julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetussa laissa säädetään.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastaa liikelaitosten toimintaa.

6 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Liikelaitoksen hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on tehtävässään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut liikelaitokselle siten kuin osakeyhtiölain 22 luvussa osakeyhtiön johdon henkilön vahingonkorvauksesta säädetään. Tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta säädetään tilintarkastuslain 51 §:ssä ja julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista annetun lain 24 §:ssä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun vahingon korvaamista koskevan kanteen nostamisesta liikelaitoksen lukuun päättää ministeriö. Kanneoikeuden vanhentumiseen sovelletaan, mitä osakeyhtiölain 22 luvun 8 §:ssä säädetään.

16 §

Esiintyminen asianosaisena

Liikelaitos kantaa ja vastaa valtion puolesta sekä valvoo tuomioistuimissa, viranomaisissa ja toimituksissa valtion etua ja oikeutta liikelaitosta koskevissa asioissa.

17 §

Eläkkeet ja muut etuudet sekä korvaukset

Liikelaitoksen henkilöstön eläkkeet ja muut henkilöstölle keskitetysti suoritettavat palvelussuhteesta johtuvat etuudet ja korvaukset samoin kuin palvelussuhteesta johtuvat henkilöstön omaisten perhe-eläkkeet maksetaan valtion varoista sen mukaan kuin näistä etuuksista ja korvauksista erikseen säädetään.

Toimitusjohtajan eläkeoikeus ja muut edellä 1 momentissa tarkoitetut etuudet ja korvaukset määräytyvät samalla tavoin kuin liikelaitoksen henkilöstön vastaavat etuudet ja korvaukset, jollei toimitusjohtajan kanssa tehtävästä sopimuksesta muuta johdu.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut etuudet ja korvaukset sekä niiden hoitamisesta valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti määräytyvä maksu peritään valtion liikelaitokselta, jollei etuuksien, korvausten tai maksun perimisestä taikka etuuksien ja korvausten hoitamisesta syntyvien palvelujen hinnoittelusta muualla laissa toisin säädetä.

18 §

Tytäryhtiö

Liikelaitoksella voi valtioneuvoston erityisestä syystä antamalla luvalla olla hallinnassaan kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä ja 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen osakeyhtiöiden osakkeita. Tällainen osakeyhtiö on liikelaitoksen tytäryhtiö.

Liikelaitos ei saa antaa tytäryhtiölleen konserniavustuksia.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, liikelaitos voi hankkia ja pitää hallussaan oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetun lain 3 §:n 1 momentin c kohdassa tarkoitetun tytäryhtiön osakkeita.

19 §

Eräät Senaatti-kiinteistöjen hallinnon siirrot ja luovutukset

Poiketen siitä, mitä 13 §:n 3 momentissa säädetään, valtiovarainministeriö päättää Senaatti-kiinteistöjen hallintaan tai sen hallinnasta valtion talousarviotalouteen tehtävästä yksittäisen kiinteistövarallisuuden kohteen tai kiinteistövarallisuuden kokonaisuuden siirrosta, jonka käypä arvo on enintään kymmenen miljoonaa euroa.

Sen lisäksi, mitä oikeudesta luovuttaa valtion kiinteistövarallisuutta annetussa laissa säädetään, Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olevaa puolustusvoimille vuokrattua kiinteistövarallisuutta ei saa luovuttaa ilman puolustusministeriön suostumusta ellei valtioneuvosto toisin päättä.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Tällä lailla kumotaan:

- 1) valtion liikelaitoksista annettu laki (1185/2002), jäljempänä *kumottu laki*; sekä
- 2) Senaatti-kiinteistöistä annettu laki (1196/2003), jäljempänä *aikaisempi laki*.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen toimeenpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

21 §

Siirtymäsäännökset

Kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä sovelletaan Metsähallitukseen, kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Luotsausliikelaitokseen sovelletaan kumottua lakia kunnes toisin säädetään, kuitenkin enintään joulukuun 31 päivään 2013. Senaatti-kiinteistöjen joulukuun 31 päivänä 2010 päättyvän tilikauden tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen ja Luotsausliikelaitoksen joulukuun 31 päivänä päättyvän viimeisen tilikauden tilinpäätökseen ja tilintarkastukseen sovelletaan kumottua lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä.

Senaatti-kiinteistöille aikaisemman lain nojalla kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät tässä laissa tarkoitetulle Senaatti-kiinteistöille tämän lain tullessa voimaan. Senaatti-kiinteistöjen henkilöstö siirtyy tämän lain mukaisen Senaatti-kiinteistöjen palvelukseen ja säilyttää aikaisempaan palvelussuhteeseensa liittyvät oikeudet ja velvollisuudet.

Senaatti-kiinteistöjen myöntämään, aikaisemman lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun takaukseen ja 4 §:n 3 momentissa tarkoitettuun lainaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä sopimusehtojen mukaisen laina-ajan loppuun.

Laki

valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain (1368/2007) 1 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 § seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan yhtiöomistusta koskevaan päätöksentekoon ja valtion omistajaohjaukseen valtioneemmistöisissä yhtiöissä ja valtion osakkuusyhtiöissä sekä valtion liikelaitoksista annetussa laissa (/) tarkoitettujen valtion liikelaitosten hallinnassa olevissa vastaavissa osakeyhtiöissä.

Tätä lakia ei sovelleta Kansaneläkelaitoksen, Suomen Pankin tai Valtion eläkerahaston omistamiin osakkeisiin eikä niiden omistamien osakkeiden tuottamia ääniä oteta huomioon tämän lain mukaisia äänivaltaosuuksia laskettaessa.

6 §

Omistajaohjauksesta vastaavan viraston, laitoksen tai valtion liikelaitoksen toimivalta

Jos valtiolle kuuluvien osakkeiden hallinnointi on eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksellä osoitettu määrätyn viraston, laitoksen tai valtion liikelaitoksen tehtäväksi, virastolla, laitoksella tai valtion liikelaitoksella on toimivalta ja tehtävät, jotka 4 ja 5 §:n nojalla kuuluvat valtioneuvostolle ja omistajaohjauksesta vastaavalle ministeriölle, ja sitä koskevat samat rajoitukset, jotka 3 §:n ja 4 §:n 2 momentin nojalla koskevat valtioneuvostoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sitä sovelletaan kuitenkin Luotsausliikelaitokseen vuoden 2014 alusta lukien.

Helsingissä 13 päivänä lokakuuta 2010
